

Analyse financiën afval en reiniging

Dronten, 2019

Inhoud

1. Inleiding
2. Uitgangspunten van ons afvalbeleid
3. Beeld 2016 – 2019
4. Ontwikkelingen
5. Aanbevelingen en financiële effecten

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Ieder jaar wordt in het vierde kwartaal de verordening afvalstoffenheffing voor het daarop volgende jaar vastgesteld. In de Kadernota 2020 is aangegeven dat bij de aanbidding van de legesverordening 2020 een voorstel wordt gedaan voor het toekomstbestendig kostendekkend houden van de inzameling van afval. Daarbij hebben we toegezegd dat er een analyse wordt gemaakt waarin de totale financiën van afval en reiniging onder de loep genomen worden.

In de begroting van 2020 is voor de hoogte van de afvalstoffenheffing (net als voorgaande jaren) uitgegaan van 100% kostendekkendheid. In de Kadernota en de daarop gebaseerde begroting, is gesteld dat nog niet was aan te geven, in hoeverre een structurele verhoging van de afvalstoffenheffing noodzakelijk is om de afvaldiensten kostendekkend te kunnen blijven uitvoeren. Deze analyse geeft inzicht in het voor de afvalstoffenheffing relevante deel ervan.

1.2. Samenvatting

We concluderen dat, om een kostendekkende afvalstoffenheffing te hanteren, de afvalstoffenheffing in de gemeente Dronten voor 2020 met 11% moet worden verhoogd ten opzicht van het basistarief 2019. De stijgende kosten voor het verwerken/verbranden van (rest)afval en dalende opbrengsten voor de gescheiden ingezamelde grondstoffen (zoals papier en textiel) maken dat de huidige heffing niet meer toereikend is.

De analyse laat zien dat Dronten goed op weg is om de doelstelling van 100 kilogram restafval per inwoner in 2020 te realiseren. Er is echter meer winst te behalen door nog minder afval te produceren en nog beter te scheiden. Bij het vaststellen van het afvalbeleidsplan in 2016 werd nog verwacht dat de daling van de hoeveelheid restafval en een hoger scheidingspercentage zou kunnen leiden tot verlaging van de afvalstoffenheffing. Deze verwachting moet worden bijgesteld als gevolg van diverse autonome ontwikkelingen; enerzijds nemen de opbrengsten voor de gescheiden ingezamelde reststromen af, anderzijds stijgen de kosten voor verwerking/verbranding van restafval. Dit heeft als gevolg dat, ondanks de daling van het aantal kilogram restafval per inwoner, de kosten voor verwerking van het huidige aantal kilo's hoger zijn dan de totale verwerkingskosten in 2017. De verwachting uit 2017 dat het tarief zou kunnen dalen is daarmee niet uitgekomen. Dit is een ontwikkeling die we landelijk terug zien bij gemeenten. Daar staat tegenover dat wanneer er geen maatregelen waren doorgevoerd om de daling van restafval te realiseren (invoering omgekeerd inzamelen) het negatieve effect voor de inwoners van Dronten nog groter was geweest. In 2018 en 2019 konden meerkosten worden opgevangen vanuit een voorziening die was getroffen om schommelingen op te vangen.

Op basis van een uitspraak van de Raad van State mogen de kosten voor het opruimen voor zwerfafval nog maar voor maximaal 1/3 toegerekend worden aan de afvalstoffenkosten. Dit betekent dat deze voortaan niet meer onderdeel zijn van de berekening van de heffing. Daarnaast was er een post opgenomen waarmee verenigingen een vergoeding ontvingen voor het ophalen van oud-papier (en nadien verspreiding van PMD zakken). De tegenprestatie vanuit het beleidsveld afval komt te vervallen. Met de verenigingen worden in 2020 nieuwe afspraken gemaakt, waardoor deze vergoeding niet meer ten laste komt van de afvalstoffenheffing.

Er worden maatregelen voorgesteld waardoor de tariefstijging niet hoger wordt dan strikt noodzakelijk. Eén van de maatregelen is dat het aantal kilogram per huishouden, dat gratis mag worden aangeboden op de Milieustraat, wordt teruggebracht naar 100 kilo per jaar. Op deze wijze betaalt niet ieder huishouden meer mee aan het afval van de grotere storter. De extra inkomsten hiervan worden in mindering gebracht op de stijging van de afvalstoffenheffing.

Als de aanbevelingen en maatregelen worden doorgevoerd, gaat de Afvalstoffenheffing 2020 in Dronten met 11% omhoog ten opzichte van het basistarief van 2019. Dat houdt in dat het basistarief voor een meerpersoonshuishouden stijgt van € 237,91 per jaar naar € 264,36. In 2019 kon de gemeente op dit basistarief een korting verlenen van € 15,-.

1.3. Leeswijzer

We schetsen de uitgangspunten van het beleid waar we invulling aan hebben gegeven (hoofdstuk 2). Aansluitend geven we een beeld van wat we daarin hebben bereikt en hoe de hierop gebaseerde afvalstoffenheffing zich in deze periode heeft ontwikkeld (hoofdstuk 3). Er zijn ontwikkelingen en trends in de afvalbranche welke van invloed zijn op de kostendekkendheid van onze afvalstoffenheffing. We onderscheiden daarin ontwikkelingen in de verwerkingskosten, administratieve verschuivingen en ontwikkelingen met een maatschappelijk karakter (hoofdstuk 4). Tot slot doen we enkele aanbevelingen waarbij we de financiële effecten ervan in beeld brengen en bieden we een kleine doorkijk naar 2021.

2. Uitgangspunten van ons afvalbeleid

2.1. Beleidsambities

Met het afvalbeleidsplan 2016-2021 als leidraad (vastgesteld gemeenteraad mei 2016) geven we invulling aan de ambities. We noemen onder meer:

- Bijdragen aan een leefomgeving die sociaal, leefbaar, duurzaam en klimaatbestendig is;
- Streven naar een afvalloze samenleving omarmen en aansluiten bij landelijke VANG-doelstelling (VANG staat voor van afval naar grondstoffen) van 100 kilogram restafval per inwoner per jaar in 2020;
- Inzet op zowel meer recycling van grondstoffen, als op preventie van het ontstaan van afval.

2.2. Financiële leidraad

Als financiële leidraad geldt, dat de kosten van afval worden gedekt uit de inkomsten vanuit de *afvalstoffenheffing*. Het beleid van de gemeente Dronten is te streven naar een maximale kostendekking binnen het product afval. Dit is transparant en goed stuurbaar.

Bij het vaststellen van het beleid, is toegezegd dat afvalinzameling in de jaren 2017 en 2018 niet leidt tot een verhoging van de afvalstoffenheffing voor de inwoners. In de ambitie is bovendien verwoord dat vanaf 2019, via kostendekkende afvalstoffenheffing, naar verwachting sprake kan zijn van een lagere heffing.

Egalisatievoorziening

In het verleden is in Dronten een *egalisatievoorziening afvalstoffenheffing* getroffen. De egalisatievoorziening is bedoeld om schommelingen in het tarief op te vangen zonder dat de heffing telkens moet worden aangepast. In 2018 en 2019 konden meerkosten worden opgevangen vanuit een voorziening. Ondanks dat de kosten hoger waren dan de inkomsten was de voorziening omvangrijk genoeg om in 2018 en 2019 ook twee keer een incidentele korting te verlenen van € 15,-. Voor 2020 is dit niet meer uit de voorziening omdat deze is uitgeput.

2.3. Trends

In de Kadernota 2020 is aangegeven dat onze verwachting is dat op basis van met name autonome landelijke ontwikkelingen een verhoging niet is uit te sluiten. Er is in toenemende mate aandacht voor circulariteit waarin we *van afval naar grondstoffen* (programma VANG) gaan. De tijd dat afval geld oplevert is echter voorbij. We hebben te maken met verschillende ontwikkelingen:

- a. (Internationale) marktontwikkelingen zorgen voor stijging van de kosten en daling van de inkomsten, welke van invloed zijn op de afvalstoffenkosten;
- b. Wetgeving dwingt ons tot (andere) keuzes;
- c. (Landelijke) duurzaamheidsambities zorgen voor aanscherping van contracten met hogere kosten;
- d. De voorziening die we hebben getroffen (om schommelingen op te vangen) is eind 2019 uitgeput;
- e. Als gevolg van deze uitdagingen, is het huidige tarief niet kostendekkend.

3. Beeld 2016 - 2019

3.1. Afvalscheiding

In figuur 1 zien we een flinke daling van restafval in 2019 ten opzichte van het beleidsplan (2016). We constateren daarmee dat we op de goede weg zijn met het scheiden van afval. De ambitie om de ruim 180 kilo restafval per inwoner terug te brengen naar 100 kilo restafval per inwoner per jaar in 2020 lijken we bijna te halen. Maar er is nog meer winst te behalen. Bijvoorbeeld doordat er nog 30% aan GFT in het restafval zit. Van het PMD afval (plastic, metalen en drankenkarton) is 40% nog vervuild. Hierdoor zijn de verwerkingskosten hoger en de opbrengsten lager. Door campagne te voeren over het scheiden van afval beïnvloeden we houding en gedrag dat bijdraagt aan het milieubewust scheiden van afval. Zo kunnen we de afvalstoffenkosten zo laag als mogelijk houden.

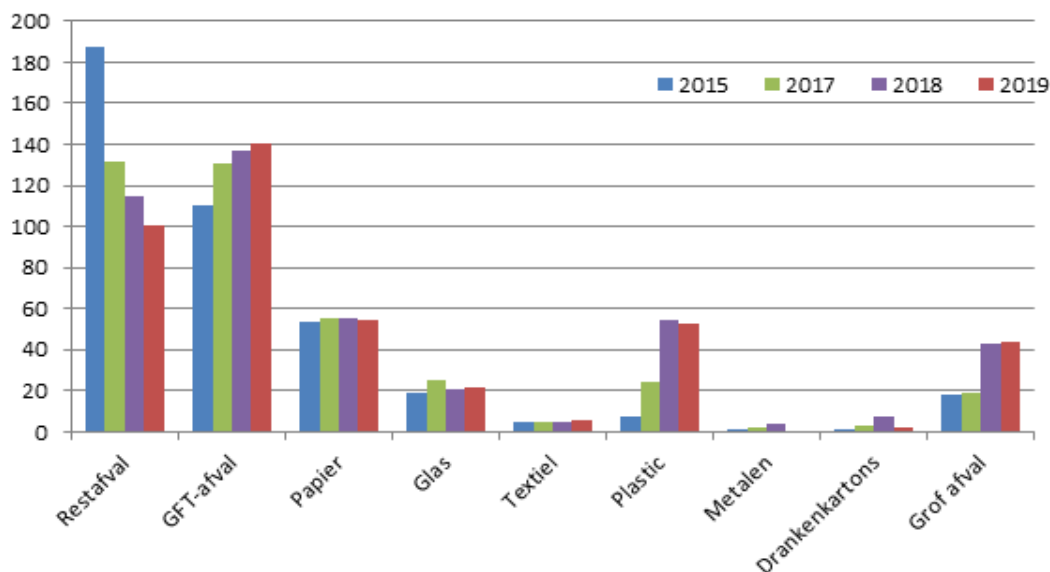

Fig. 1: Schema afvalscheiding

3.2. Afvalstoffenheffing

De begroting moet op orde zijn. Het uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing is 100% kostendeckendheid. Om schommelingen in het tarief op te vangen is de egalisatievoorziening getroffen. In 2018 en 2019 kon hieruit een korting worden verleend van € 15,- op de afvalstoffenheffing. Tegelijk zijn in deze jaren de kosten gestegen en de opbrengsten gedaald. Deze tekorten zijn eveneens gedekt uit de voorziening. In 2019 worden net als in 2018 de tekorten gedekt vanuit de voorziening. De prognose is dat de voorziening 31 december 2019 is uitgeput. Bij de jaarrekening 2018 is de onttrekking van ruim € 900.000 toegelicht. Als er geen maatregelen worden getroffen is het tekort voor 2020 naar verwachting van dezelfde omvang en dus niet meer te dekken uit de voorziening.

	2016	2017	2018	2019
Basistarief begroting	€ 241,20	€ 242,90	€ 234,16	€ 237,91
Berekende heffing (incl. korting)	€ 241,20	€ 242,90	€ 219,16	€ 222,91
Egalisatievoorziening	€ 1.521.569	€ 1.641.910	€ 715.426	€ 0,-*

Fig. 2 Ontwikkelingen afvalstoffenheffing en voorziening gemeente Dronten | * Prognose 31 december 2019

3.3. Beeld in Flevoland

We meten ons niet met buurgemeenten om de afvalstoffenheffing te bepalen. We zijn verantwoordelijk voor onze eigen kosten, reductie en heffing. Echter kijken we wel of we voldoende meegaan in de trends. Daarbij helpt het om te kijken hoe onze kosten en heffing zich verhouden tot die bij buurgemeenten die met dezelfde landelijke en internationale ontwikkelingen te maken hebben. In het overzicht hieronder een vergelijking van de afvalstoffenheffing voor de meerpersoonshuishoudens.

	Heffing 2018	Heffing 2019
Almere	€ 340,-	€ 352,-*
Lelystad	€ 289,-	€ 289,-
Zeewolde	€ 274,-	€ 312,-
Noordoostpolder	€ 255,-	€ 260,-*
Dronten	€ 234,- (219,- incl. korting)	€ 238,- (223,- inclusief korting)
Urk	€ 204,-	€ 223,-

Fig. 3 Afvalstoffenheffing Flevoland. © Coelo, Groningen

* Vanzelfsprekend worden ook de andere gemeenten geconfronteerd met de ontwikkelingen. Intussen hebben de colleges van Almere en Noordoostpolder de gemeenteraden voorgesteld de Afvalstoffenheffing met € 26,- te verhogen naar respectievelijk € 378,- en € 286,- voor 2020.

4. Ontwikkelingen

Er zijn in de positie van Dronten een aantal knoppen waar we aan kunnen draaien en knoppen waar we aan moeten draaien. Deze hebben soms een gunstige en soms een ongunstige uitwerking op de afvalstoffenheffing. Daaronder zijn ook maatregelen die weliswaar positief uitpakken voor de hoogte van de afvalstoffenkosten (en dus op de afvalstoffenheffing) maar een negatief effect hebben op de algemene begroting. In hoofdstuk 5 staat het totale overzicht van de financiële effecten van maatregelen.

4.1. Verwerkingskosten

In de Kadernota 2020 zijn trends en ontwikkelingen weergegeven die van invloed zijn op de opbrengsten en kosten voor het inzamelen en verwerken van afval. Deze zijn opgenomen in onderstaand overzicht.

a. Afval scheiden

De omvang van de fractie restafval kan nog verder dalen. Dat is naast duurzaam, gunstig voor het tarief omdat de kosten voor de verwerking daardoor dalen. Ook het PMD afval kan schoner. Met de door de gemeenteraad beschikbaar gestelde middelen (voortgangsrapportage 2019) wordt een campagne opgezet met als doel dat inwoners (nog) bewuster hun afval gaan scheiden.

Door (landelijke) wijziging in de systematiek van vergoedingen dalen de opbrengsten voor het gescheiden ingezamelde PMD-afval vanaf 2020 sterk.

b. Restafval en grof huishoudelijk afval

De verwachting van lagere kosten en hoger opbrengsten, zoals we die in 2017 voorzagen, moeten we bijstellen als gevolg van diverse landelijke maatregelen. In de afgelopen jaren is door het terugbrengen van de inzamelfrequentie en later de invoering van het omgekeerd inzamelen de hoeveelheid restafval per inwoner aanzienlijk gedaald. Echter, dit effect wordt gedempt door het verhogen van de verbrandingsbelasting door het Rijk op afvalstoffen van € 13,21 tot € 31,39 per 1000 kilogram.

Daarnaast zijn de kosten voor de verwerking per ton gestegen. Het effect van deze ontwikkelingen is dat, ondanks de daling van het aantal kilogram per inwoner, de kosten voor het huidige aantal kilogram hoger zijn dan de kosten in 2017.

c. Verwerkingskosten GFT

De verwerkingskosten van GFT afval stijgen. Gelet op de trend wordt na afloop van het contract in 2023 naar verwachting *aparte luierinzameling* ingevoerd. Bij het verlengen of afsluiten van een nieuw contract worden naar verwachting geen luiers en incontinentiemateriaal meer geaccepteerd in GFT. Dit betekent dat er naar een andere manier van inzamelen gezocht wordt met de andere gemeenten in Flevoland. Dit brengt in de toekomst nog hogere kosten met zich mee.

d. Oud papier en textiel

Het tarief voor oud papier is afhankelijk van de wereldeconomie. (Door bijv. het importverbod door China). De inkomsten die er tegenover staan zijn sterk dalend. Lange tijd was het tarief ruim boven de € 100 per ton (inkomsten). De marktberichten zien er ongunstig uit en voorspellen een verdere daling van de oud-papierprijs (2019 ongeveer € 40). Op dit moment hebben we tot en met 2021 contractueel een garantievergoeding van € 70,- per ton. Ook bij de inzameling van textiel zien wij een sterkte daling van de inkomsten.

De prognose voor het negatieve effect van de totale verwerkingskosten bedraagt € 575.000 inclusief BTW wat een stijging van € 35,70 voor de afvalstoffenheffing betekent. Dit betekent een bedrag van ruim € 475.000 exclusief BTW. De aspecten hierin zijn:

- Ondanks de garantieprijs is het negatieve effect van de ontwikkelingen in de markt van papier € 100.000. Voor textiel gaat het om een bedrag van € 32.500;
- De ontwikkelingen in restafval en grof huishoudelijk hebben een negatief effect van € 70.000. Tegelijk: indien we nu nog het aantal kilogram restafval van 2017 zouden hebben, was het resultaat nog € 160.000 extra nadelig;
- De ontwikkelingen in PMD (stijging kosten vervuiling, zeer sterkte daling inkomsten door wijziging systematiek vanaf 2020) hebben naar verwachting een negatief effect van ongeveer € 250.000;
- De ontwikkelingen in GTF hebben een negatief effect van € 22.500.

4.2. Administratieve effecten

a. Personeelslasten

Naast de vaste formatie, wordt er ingehuurd om pieken en dalen in de bedrijfsvoering op te vangen. Bij afval en reiniging werd tot voor kort echter ook ingehuurd op structurele werkzaamheden. Daarin is een onrechtmatigheid geconstateerd. Om dit op te heffen, de continuïteit te behouden en dienstverlening te verbeteren, is structureel inhuur budget omgezet naar vaste formatie. Daarnaast hebben we te maken met een andere wijze van toerekening in personeelskosten wat een negatief effect heeft op de begroting van afval en reiniging. In beide gevallen gaat het niet om extra uren. Het gevolg van deze wijzigingen is de interne kostentoedeling van overhead nu voor een groter deel aan het taakveld afval wordt toegerekend (toerekening van overhead vindt plaats op basis van vaste formatie, niet over inhuur). Daarnaast is er organisatiebreed een stijging van het overheadpercentage doorgevoerd. Ook zorgen de cao ontwikkelingen voor een stijging van de personeelskosten op de begroting van afval en reiniging.

b. Toerekenen zwerfafval

De kosten voor het opruimen van zwerfafval mag, conform uitspraak Raad van State, voor maximaal 1/3 worden toegerekend aan de hoogte van de afvalstoffenheffing. Dronten rekent deze kosten nu nog 100% toe, dit is € 24,- per aansluiting. Dat betekent dat € 16,- euro in mindering moet worden gebracht van de te berekenen afvalstoffenheffing en ten laste moet worden gebracht van de algemene dienst. Dit vraagt om een wijziging in de begroting.

4.3. Maatschappelijke effecten

a. Verenigingen

Dertien verenigingen in Dronten ontvangen van oudsher een garantievergoeding van € 40 per ton oud papier en karton dat de gemeente inzamelt (gezamenlijk € 80.000 op jaarbasis). De tegenprestatie die de verenigingen hiervoor leveren (het huis-aan-huis verspreiden van PMD zakken) komt met ingang van 2020 echter te vervallen. Op basis van de behoefte van de inwoners worden hiervoor namelijk afhaalpunten ingericht.

Vanuit afval en reiniging is er geen perspectief op een nieuwe tegenprestatie. Door de vergoeding aan de verenigingen over te hevelen naar taakveld 5.1 is deze voor 2020 voor hetzelfde bedrag als andere jaren opgenomen in de begroting. Op deze manier kan vanaf 2020 in breder perspectief en nauwe samenspraak met de verenigingen invulling gegeven worden aan de toekomstige situatie en bijbehorende afspraken.

b. Kringloopwinkels

Op dit moment kunnen de kringloopwinkels hun afval gratis brengen aan de Milieustraat. Dit mag niet op basis van de Wet markt en overheid en is strijdig met onze vergunning, het afval van de kringloopbedrijven is immers bedrijfsafval. Het niet meer aannemen van bedrijfsafval van de kringloopwinkels leidt naar verwachting tot een kostenvermindering van € 10.000 per jaar.

5. Financieel beeld en aanbevelingen

5.1. Kostendekkende afvalstoffenheffing

Om een kostendekkende afvalstoffenheffing te berekenen, hebben we de stijgende kosten en dalende opbrengsten van het inzamelen, personeelskosten en wettelijke verplichtingen in beeld gebracht (hoofdstuk 3). Er onderscheiden zich daarin zoals beschreven drie categorieën: 1) verwerkingskosten, 2) administratieve effecten, 3) maatschappelijke effecten.

5.2. Aanbevelingen en effecten maatregelen

Er zijn in gemeente Dronten 16.105 huisaansluitingen waar de afvalstoffenheffing op gebaseerd wordt. Wanneer we vasthouden aan een kostendekkende afvalstoffenheffing, ontkomen we er niet aan dat de afvalstoffenheffing omhoog moet. Deze analyse heeft inzicht gegeven welke achtergronden, trends, stijgende kosten en dalende opbrengsten hieraan ten grondslag liggen.

Noodzakelijke maatregelen om tariefverhoging te beperken

- Bedrijfsafval kringloopwinkels wordt niet meer toegestaan op de Milieustraat;
- Zwerfafval wordt volgens het wettelijk kader vanaf 2020 voor 2/3 toegerekend aan de algemene middelen.

Aanbevelingen om tariefverhoging te beperking

- De tegenprestatie voor de verenigingen komt te vervallen vanuit het vakgebied afval. In 2020 komt deze vergoeding ten laste van de algemene middelen en wordt in afstemming met de verenigingen gekeken naar het vervolgproces;
- Door een andere wijze van verspreiding van PMD zakken, die aansluit op de behoefte van de inwoners, is een financieel voordeel te behalen op de huidige kosten;
- De drempel voor gratis storten op de Milieustraat verlagen van 300 kilogram naar 100 kilogram. Dit maakt het mogelijk dat inwoners nog steeds een vast aantal kilogram gratis kunnen storten. Wie meer afval heeft, betaalt hier ook voor;
- De tarieven voor de Milieustraat, aansluitend op de ontwikkelen in de verwerkingskosten, te actualiseren van € 0,03 naar € 0,05 (laag tarief) en van € 0,09 naar € 0,10 (hoog tarief);
- We zien een verschuiving in de toerekening van zwerfafval ten laste van de algemene middelen. De aanbeveling is om in het herijkingsproces te kijken tot welk beeldkwaliteitsniveau we hier uitvoering aan geven en welke alternatieven er zijn om zwerfafval te voorkomen en terug te dringen.

Het doorvoeren van deze maatregelen en aanbevelingen brengt de afvalstoffenheffing voor 2020 op € 237,91 (basistarief 2019) + 1,7% + € 22,41 = basistarief € 264,36. In fig. 4 zijn de effecten uitgewerkt.

		Bedrag incl. btw	Positief effect	Negatieve effect
	Verwerkingskosten			
a.	Ontwikkelingen verwerkingskosten*	€ 575.000		€ 35,70
b.	Extra inkomsten Milieustraat	-/- € 150.000	€ 9,31	
	<i>Subtotaal</i>			€ 26,39
	Administratieve effecten			
c.	Personeelslasten*	€ 282.104		€ 17,52
d.	Afname structurele inhuur*	-/- € 199.650	€ 12,40	
e.	Overhead (86%) personeel*	€ 242.609		€ 15,06
f.	Toerekening Zwerfafval	-/- € 259.194	€ 16,09	
	<i>Subtotaal</i>			€ 4,09
	Maatschappelijke effecten			
h.	Kringloopwinkels geen storting	-/- € 10.000	€ 0,62	
g.	Verenigingen niet t.l.v. afval	-/- € 80.000	€ 4,97	
h.	Vervallen PMD zakken	-/- € 39.930	€ 2,48	
				-/- € 8,07
	Netto effect afvalstoffenheffing			+ € 22,41

Fig. 4 Effecten maatregelen

*De optelsom van deze aspecten laat zien dat het negatieve effect net als bij de jaarrekening van 2018 ruim € 900.000 is als er geen maatregelen worden getroffen.

De overheveling van de lasten voor zwerfafval en de vergoeding voor de verenigingen, hebben een negatief effect op de (meerjaren)begroting. Dit geldt ook voor het aframes van de onttrekking uit de voorziening. Omdat de Voorziening afvalstoffenheffing eind 2019 naar verwachting is uitgeput, wordt de begrote onttrekking afgeraamd.

Ondanks dit negatieve effect, is het saldo van de algemene begroting na doorvoering van de technische wijzigingen (zie bijgevoegde begrotingswijziging) positief. Enerzijds wordt dit veroorzaakt door het feit dat conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), BTW en overhead wel worden toegerekend aan het tarief voor de afvalstoffenheffing maar de inkomsten hiervan worden toegerekend aan de algemene begroting. Anderzijds komt dit doordat de personele effecten al zijn meegenomen in de begroting 2020.

Aanbevelingen voor de toekomst

De huidige situatie met de bijbehorende ontwikkelingen, bieden aanknopingspunten voor nader onderzoek. De aanbevelingen voor nader onderzoek in 2020 zijn:

- We willen onze inwoners de meest kostenefficiënte dienstverlening bieden. Om die reden willen we in 2020 (laten) onderzoeken of de exploitatie en bedrijfsvoering efficiënter/ tegen lagere kosten kan en/of de hoogte en toerekening van de overhead aan de verschillende producten voldoende in evenwicht is;
- Onderzoeken of het inzetten van bestuurlijke boetes in combinatie met handhaving mogelijk is, met als doel te komen tot een betere afvalscheiding in de breedste zin van het woord;
- Onderzoeken welke (mogelijke) aanpassingen passend zijn om verkeerde afvalstromen in het restafval (gebruik ondergrondse containers) te verminderen.

Tenslotte

De afvalbranche is sterk in beweging. Er is in toenemende mate aandacht voor duurzaamheid en circulariteit. De tijd dat afval geld oplevert is voorbij en dit zien we terug in de trends en ontwikkelingen. De verwachting is daarom dat de stijging van kosten en daling van opbrengsten zich in de toekomst verder doorzetten.